

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

הקשת וברית המילה

לפרשת נח (על פי שיעור של הרב אמנון בזק)

1. ויאמר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ זאת אות הברית אשר הקמתי

ביני ובין כל בשר אשר על הארץ

4. יחזקאל א', כח:

"כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' "

5. חזקוני:

"ואם דעתי להשחיתם כשהגשמים מרובין, אין אני מראה לכם דמות כבודי, שאין דרך למלך לבוא בין עבדיו כשהם נזופין ממנו".

6. זכריה ט', יג:

"כי דרכתי לי יהודה קשת"

7. איכה ב', ד:

"דרך קשתו כאויב"

8. חבקוק ג', ט-י:

"עריה תעור קשתך שבעות מטות אמר סלה נהרות תבקע ארץ. ראוד יחילו הרים זרם מים עבר נתן תהום קולו רום ידהו נשא".

9. הרמב"ן:

כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה, שיראה כאלו מן השמים מורים בו... אבל עשאו בהפך מזה, להראות שלא יורו בו מן השמים. וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם. ועוד, שאין לקשת יתר לכונן חצים עליו.

10. שמות כ"ד, טז:

"וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים"

1. בראשית ו', יג-יד, יז-יח:

ויאמר אֱלֹהִים לֹנֶחַ כָּץ כָּל בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִי מִלְאָה הָאָרֶץ חֶמֶס מִפְּנִיָּהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ. עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר... וְאָנֹכִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יָגוּעַ. וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבֵאתָ אֵל הַתֵּבָה אַתָּה וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וְנִשְׂי בְנֶיךָ אִתְּךָ

2. בראשית ט', ח-יא:

ויאמר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ וְאֶל בְּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר. וְאָנֹכִי הִנְנִי מְקִיִּם אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת זַרְעֲכֶם אֲחֲרֵיכֶם. וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּהֵמָה וּבְכָל חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֶצְאֵי הַתֵּבָה לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ. וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא יִכְרַת כָּל בָּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמַּבּוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ

3. בראשית ט, יב-יז:

ויאמר אֱלֹהִים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת עולם. את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן. וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר. והיתה הקשת בענן וראיתה לזכר ברית עולם בין אֱלֹהִים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ.

11. ויקרא ט"ז, יג: **וְהִקְדַּשְׁתָּ אֶת בְּרִיתְךָ אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר עָלָה עִלְיֶיךָ וְלֹא יִמָּוֵת**
12. במדבר ט', טו: **וְיָבוֹאוּ הַקְּדוֹשִׁים אֶת הַמִּשְׁכָּן כִּסֵּה הָעֲנָן אֶת הַמִּשְׁכָּן**
13. ראב"ע בראשית ט', יד: **"אלו היינו מאמינים בדברי חכמי יון, שמהט השמש תולד הקשת, יש לומר כי השם חזק אור השמש אחר המבול, והיא דרך נכונה למבין"**
- משום כך ביאר ראב"ע את המילים **"אֶת קִשְׁתִּי נִתְּתִי בְּעָנָן"**: **"הנה נתתי עתה קשת בענן"** (שם, יג).
14. רמב"ן בראשית ט', י"ב: **"ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדה, כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת. וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן, כי אמר 'את קשתי נתתי בענן', ולא אמר 'אני נותן בענן', כאשר אמר 'זאת אות הברית אשר אני נותן'. ומלת 'קשתי' מורה שהיתה לו הקשת תחלה. ולכן נפרש הכתוב: הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שארונה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם."**
15. הקשת והמילה - ההקבלות המרכזיות
- א. ברית מיוחדת שהקב"ה עומד להקים עם בני האדם: **וְהִקְדַּשְׁתָּ אֶת בְּרִיתְךָ אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר עָלָה עִלְיֶיךָ וְלֹא יִמָּוֵת** (ט', יא); **וְהִקְדַּשְׁתָּ אֶת בְּרִיתְךָ אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר עָלָה עִלְיֶיךָ** (י"ז, י).
- ב. מצורף אות לברית שבין הקב"ה לבני האדם: **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֶאת אֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם (ט', יב); וְנִמְלְתֶם אֶת בְּשָׂרְךָ עִרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם (י"ז, יא).**
- ג. שתי הבריתות הן נצחיות: **וְהָיְתָה הַקִּשְׁתִּי בְּעָנָן וְרָאִיתִיהָ לְזֵכֶר בְּרִית עֹלָם (ט', טז);** **וְהִקְדַּשְׁתָּ אֶת בְּרִיתְךָ אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר עָלָה עִלְיֶיךָ וְלֹא יִמָּוֵת** (י"ז, י).
- ד. מודגש הקשר לתופעת ה'כרת': **וְהִקְדַּשְׁתָּ אֶת בְּרִיתְךָ אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר עָלָה עִלְיֶיךָ וְלֹא יִמָּוֵת** (ט', יא); **וְעָרַל זֵכֶר אֲשֶׁר לֹא יָמוּל אֶת בְּשָׂרְךָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מֵעַמִּי אֶת בְּרִיתְךָ הַזֹּאת (י"ז, יד).**
- ה. קודמת לנתנת האות ברכת פרייה ורבייה: **פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלָאוּ אֶת הָאָרֶץ (ט', א); וְאָרְבָּה אֹתְךָ בְּמֵאֵד בְּמֵאֵד... וְהִפְרִיתִי אֹתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד (י"ז, ב-ג).**
- ו. הבריתות כרוכות בשינוי שיחול מכאן ולהבא: **וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מִבּוֹל לְשַׁחַת הָאָרֶץ (ט', יא); וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֵךְ אֲבָרָם (י"ז, ה).**
16. בראשית י"ז, ח: **"וְנִתְּתִי לְךָ וּלְזָרְעֶךָ אַחֲרַיִךְ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיֶּךָ אֶת כָּל אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזָתָהּ עוֹלָם וְהָיְתִי לְהֵם לֹא-לְהֵם"**
17. הרב אמנון בזק: מראה הקשת הוא מסר אוניברסלי, ומשום כך ניתן לראות את הקשת בכל מקום בעולם. הקשת היא אות לבני נח – קרי: לכל האנושות כולה. כנגד אות זה עומד אות המילה, המבטא את הקשר המיוחד עם ה' שזכתה לו קבוצת בני אברהם – קבוצה ייחודית בתוך קבוצת בני נח; קשר זה כרוך במחויבות גדולה הרבה יותר, אך הוא מבטיח גם קרבה גדולה יותר לקב"ה.